

บทที่ 3

หลักเกณฑ์ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์

(Methodology and Method of Geography)

ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ภูมิภาคหรือทั่วไปมี 4 ข้อ ซึ่งเป็นที่ยอมรับดังนี้ :-

1. ต้องรู้จักสร้างแนวความคิดเห็นที่ถูกต้องชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องที่สอน
2. แรงจูงใจและหลักปรัชญาที่ควรทราบเกี่ยวกับตัวท่านเองและบุคคลอื่น
3. ใช้วิธีการสังเคราะห์ และ
4. ใช้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับภูมิภาคนั้น ๆ

- การสร้างแนวความคิดเห็นที่ถูกต้องชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องที่สอน ก็เพราะเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่มองเห็นได้และบรรยายพื้นผิวโลกในสภาพที่เป็นจริง ปัจจุบันยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มองไม่เห็นด้วย เช่น ทางจิตวิทยาการเมืองและทางศาสนา

- แรงจูงใจและปรัชญาการศึกษาที่กำหนดไว้ วิชาภูมิศาสตร์กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ที่มีระบบต่างๆ กันทั้งที่ขึ้นกับอิทธิพลของธรรมชาติและไม่ขึ้นโดยตรง

- การสอนเรื่องใดต้องมองกว้างๆ ในรูปวิธีการสังเคราะห์ ต่อจากนั้นก่อนนำมาวิเคราะห์ปัญหาเป็นตอน ๆ

- การสอนเป็นเขตหรือภูมิภาคแล้วแยกรายละเอียดในภายหลัง เช่น สอนภูมิภาคเอเชียใต้ ควรแยกรายละเอียดต่างๆ ไปว่ามีลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เศรษฐกิจ อย่างไรก่อน ต่อจากนั้นกล่าวเป็นประเทศซึ่งแต่ละประเทศแบ่งหัวข้อศึกษาตามความเหมาะสม

จากหนังสือ Geography Teaching ของ O.P. Varma หน้า 29-34 ได้กล่าวถึงวิธีการสอนวิชาภูมิศาสตร์ไว้ 5 ประการคือ

1. ใช้วิธีการสังเกต (Observation method)
2. ใช้วิธีศึกษานอกสถานที่ (Excursion method)

3. ใช้วิธีปฏิบัติทดลอง (Laboratory method)
4. ใช้วิธีสอนแบบโครงการ (Project method)
5. ใช้วิธีภูมิภาค (Regional method)

Observation method ใช้วิธีดูและปฏิบัติ ใช้วิธีคิด พิจารณาจากประสบการณ์ตรง สังเกตสภาพแวดล้อมที่พบเห็นและนำมาประกอบกับเรื่องที่เรียน การสอนแบบนี้ช่วยให้นักเรียนรู้จักสังเกตสภาพท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ด้วย

Excursion method การสอนโดยพานักเรียนไปศึกษาและดูภูมิประเทศจริงหรือแหล่งข้อมูลที่สอนไปแล้ว จะทำให้นักเรียนได้เกิดความประทับใจ สามารถจดจำได้แม่นยำ เช่น สอนเกี่ยวกับเนินเขา ภูเขา เมื่อพานักเรียนไปพบเห็นของจริงย่อมก่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง

Laboratory method วิธีที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกระทำ

- เรียนโดยการกระทำ
- เรียนโดยการสังเกตพิจารณา
- เรียนโดยการสืบสวน ค้นคว้า

Project method โครงการ คือ การแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางธรรมชาติ ตรงข้ามกับวิธีการใช้ตำราซึ่งบ่อนข้อเท็จจริงและเรื่องราวให้ โครงการนี้เกี่ยวข้องกับสภาพชีวิตจริง และบรรลุผลทางวิทยาศาสตร์ มีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง หากความชำนาญด้วยความอดทน โครงการดังกล่าวอาจประกอบด้วย สวนผัก คอกสัตว์ บ้านเสื่อผ้า การไถ และเก็บเกี่ยวพืชในนา บ้าน โรงเรียน ฟาร์มที่ทำการเกษตรกรรม ที่ทำการไปรษณีย์ สถานีรถไฟ ตลาด เมือง หมู่บ้าน และอื่นๆ ที่ใช้เป็นองค์ประกอบในวิธีการแบบโครงการนี้

Regional method เป็นการแบ่งโลกออกเป็นส่วนๆ ตามภูมิภาค ซึ่ง Herbertson เป็นผู้ใช้วิธีนี้มาก่อน โดยแบ่งเขตภูมิภาคของโลกอย่างกว้างๆ ปัจจุบันภูมิภาคทางธรรมชาติดกลายเป็นแบบสากลที่ทั่วโลกยอมรับ การจำแนกพืชพรรณธรรมชาติและภูมิภาคของ Herbertson นั้น นักภูมิศาสตร์ได้นำมาปรับปรุงใช้ในปัจจุบัน

ดังนั้นวิธีสอนแบบภูมิภาคจะนำมาใช้สอนภูมิศาสตร์ได้โดยจำแนกเป็นเขตๆ แต่ละเขตกล่าวถึงตำแหน่งที่ตั้งโครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศ ภูมิภาค เศรษฐกิจและความสัมพันธ์กับดินแดนใกล้เคียง

ศาสตราจารย์สวาท เสนาณรงค์ (คู่มือครูภูมิศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย หน้า 125 - 136) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการสอนภูมิศาสตร์ไว้ ๔ ประการ คือ

1. สอนอะไร ? (วิชาภูมิศาสตร์คืออะไร ความคิดรวบยอด (concept) ของวิชาภูมิศาสตร์ เนื้อหาสำคัญหลักสูตรประมวลการสอน คู่มือครู ฯลฯ)
2. สอนเพื่ออะไร ? (วัตถุประสงค์และคุณค่าของวิชาภูมิศาสตร์ ความมุ่งหมายทั่วไป และความมุ่งหมายเฉพาะ)
3. สอนอย่างไร ? จิตวิทยาของการสอนวิชาภูมิศาสตร์วิธีสอนสำคัญของวิชาภูมิศาสตร์ อุปกรณ์ที่ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและความมุ่งหมาย)
4. สอนแล้วได้ผลอย่างไร ? (การประเมินผล การวัดผลในการสอนวิชา การทดสอบแบบที่เหมาะสมกับวิชาภูมิศาสตร์)

1. สอนอะไร ?

1.1 ภูมิศาสตร์คืออะไร ?

- ภูมิศาสตร์ (geography) คือวิชาที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับทางสังคมที่ปรากฏอยู่ในดินแดนต่างๆ ของโลก การศึกษาวิชาภูมิศาสตร์แผนใหม่ต้องศึกษาอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางภูมิศาสตร์หรือหลักเกณฑ์สถิติข้อเท็จจริงจากวิชาในแขนงที่เกี่ยวข้องกันมาพิจารณาโดยรอบคอบ (พจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์ อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ; 2516 หน้า 147)

- วิชาภูมิศาสตร์ เป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการบุกเบิกนำทรัพยากรมาใช้พัฒนาประเทศได้มาก เพราะมีเนื้อหากว้างขวาง

- วิชาภูมิศาสตร์สมัยใหม่และที่ถูกต้องนั้นคืออย่างไร แตกต่างกับความเข้าใจในสมัยก่อนอย่างไร สอนโดยการอธิบายและการตีความหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ในดินแดน หรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งของโลก (โดยฝึกคิดใช้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ให้ถูกต้อง)

* การสอนภูมิศาสตร์ แตกต่างจากวิชาประวัติศาสตร์ ในกรณีที่วิชาประวัติศาสตร์เน้นความสนใจ เฉพาะวัน เวลา เหตุการณ์ และบุคคลที่สำคัญในอดีต ส่วนวิชาภูมิศาสตร์นั้นเน้น เวลาและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และลักษณะภูมิประเทศ

1.2 **ภูมิศาสตร์** แบ่งออกเป็นแขนงต่าง ๆ ะไรบ้าง เช่น ภูมิศาสตร์กายภาพ ภูมิภาค เศรษฐกิจและการเมือง เป็นต้น แต่ละแขนงมีลักษณะสำคัญอย่างไร

1.3 **การสอนวิชาภูมิศาสตร์แขนงย่อยต่าง ๆ** ให้ได้ผลดีมีเหตุมีผลต้องอาศัย ความรู้ความเข้าใจในวิชาภูมิศาสตร์กายภาพอย่างที่ดีด้วย เพราะวิชานี้เป็นพื้นฐานความสำคัญ ของวิชาภูมิศาสตร์

1.4 **วิชาภูมิศาสตร์แขนงต่าง ๆ** ได้แก่ ภูมิรัฐศาสตร์ (geopolitics) ภูมิศาสตร์กายภาพ (physical geography) ภูมิศาสตร์การเกษตร ภูมิลักษณะวรรณ- ภูมิศาสตร์การขนส่ง ภูมิศาสตร์การตลาด ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน ภูมิศาสตร์การทหาร ภูมิศาสตร์การแพทย์ ภูมิศาสตร์การเมือง ภูมิศาสตร์จุลภาค ภูมิศาสตร์เชิงประวัติ ภูมิ- ศาสตร์ดิน ภูมิศาสตร์มนุษย์ ภูมิศาสตร์ประติสฐกรรม ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ชนบทและภูมิศาสตร์ภูมิภาค

(สำหรับ รายละเอียดของรายชื้อวิชาจะเขียนไว้ในหลักสูตรวิชาเอกภูมิศาสตร์ระดับ มหาวิทยาลัย และบางวิชาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

1.5 **ศึกษาหลักสูตรปี 2521** กำหนดให้เรียนวิชาภูมิศาสตร์ในระดับมัธยม ศึกษาตอนต้น ะไรบ้าง ได้แบ่งเวลา เนื้อหาไว้อย่างไรบ้าง ถ้าโรงเรียนประมวลการ สอนหรือโครงการสอนจะช่วยชี้แนะแนวทางแก่ผู้สอนได้มาก ในรอบปีมีเนื้อหามากน้อยเพียงใด ต้องกะระยะเวลาให้พอดีมิฉะนั้นจะสอนไม่จบตามหลักสูตร เพราะวิชาภูมิศาสตร์กำหนดให้ เรียนในหมวดสังคมศึกษา เช่นเดียวกับ หลักสูตรปี 2524 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนวิชาเลือกทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายแยกเป็นอิสระจากหมวดวิชาสังคมศึกษา

1.6 **ศึกษาพิจารณาแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ** ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้อง

1.7 **ผู้สอนจะสอนอะไร** ต้องมีความรู้ความเข้าใจสามารถที่จะอธิบายบอกเนื้อหา หรือถ่ายทอดเนื้อหาแก่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้องแม่นยำ สรุปได้ว่าต้องมีควมรู้ในเนื้อหา และ ความรู้ประกอบอย่างดี

1.8 **จะสอนอะไรระดับใด** ขอให้ดูรายละเอียดในหัวข้อการพิจารณาหลักสูตร

2. สอนเพื่ออะไร ?

ต้องสอนตามจุดมุ่งหมายของวิชาภูมิศาสตร์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เพื่อให้ได้บรรลุเป้าหมาย มุ่งกัน :-

2.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม (ที่มนุษย์สร้างสรรค์)

2.2 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิต การบริโภคและการสงวนทรัพยากรของสังคม

2.3 เพื่อให้รู้จักเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาและประเมินผล (โดยเฉพาะเหตุผลข้อเท็จจริงทางภูมิศาสตร์)

2.4 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเฉพาะที่บ่งไว้ในหลักสูตรเพื่อให้ให้นักเรียนสอบผ่าน

2.5 เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อสมาชิกทุกคน

2.6 เพื่อให้นักเรียนมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ มีความขยัน อดทน รู้จักประหยัดในการบริโภค การสงวนและการใช้ทรัพยากรของชาติ

จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภูมิศาสตร์ปี 2520 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งกัน :-

1. เพื่อให้เกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นของตน ตามสภาพทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อให้เกิดความรักชาติ มีความภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย บนผืนแผ่นดินไทย รู้จักสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ตลอดจนรู้จักตั้งหลักแหล่งเพื่อการดำรงชีวิตบนผืนแผ่นดินไทยอันอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากร

3. เพื่อให้เข้าใจและสามารถวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นของประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อันนำไปสู่การสร้างเสริม ความเข้าใจอันดีระหว่างพลเมืองในชาติ

4. เพื่อให้ตระหนักในคุณค่า และมีความรับผิดชอบ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมที่ดีของท้องถิ่นและของประเทศ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

5. เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ อันมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ตลอดจนตระหนักถึงภัยธรรมชาติที่ทำลายทรัพย์สิน ผลผลิตและสิ่งแวดล้อม

6. เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ เปรียบเทียบสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทยกับต่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างชาติเพื่อความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรปี 2520 จุดประสงค์ของวิชาภูมิศาสตร์มีดังต่อไปนี้ :-

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ ถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สามารถใช้แผนที่ประกอบการอธิบายได้

2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์กับการผลิต การบริโภค และการจัดใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

3. เพื่อให้เห็นคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นนั้น ๆ ที่จะนำมาสร้างสรรค์เป็นศิลปวัตถุ

4. เพื่อให้เข้าใจสภาวะทางเศรษฐกิจ และผลิตผลของแต่ละภูมิภาค ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทย

5. เพื่อให้รู้จักใช้เหตุผลเปรียบเทียบสภาวะทางภูมิศาสตร์ต่าง ๆ และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้การสอนภูมิศาสตร์ยังมุ่งให้เกิดคุณค่าในด้านต่าง ๆ เช่น คุณค่าทางอาชีพ ทางสติปัญญา การเป็นพลเมืองที่ดีเจตดียาวลาคของชาติ คุณค่าทางส่งเสริมความรู้วิชาแขนงอื่น ๆ และคุณค่าทางส่งเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว (รายละเอียดเรื่องนี้ได้อธิบายมาแล้วในเรื่องคุณค่าของวิชาภูมิศาสตร์)

3. สอนอย่างไร ?

ในการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดังต่อไปนี้ :-

3.1 ปรัชญาการศึกษาที่สำคัญ

3.2 หลักการทางจิตวิทยา

3.3 หลักการวางจุดมุ่งหมายของวิชาภูมิศาสตร์

3.1 ปรัชญาการศึกษาที่สำคัญ

ปรัชญา (philosophy) มาจากภาษากรีก Philosophia หมายถึง The love

of wisdom (ปัญญา) ปรัชญาคือความพยายามจะเข้าใจในการรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ ของโลกและของชีวิต แล้วเอามาสรุปรวมเข้าเป็นกฎเกณฑ์หรือสิ่งเดียวกัน ถ้ารวบรวมรายละเอียดได้มากและมีความคิดลึกซึ้งยิ่งสรุปได้แน่นอน นำไปสู่หลักการที่ยิ่งขึ้น และไม่มีเปลี่ยนแปลง ปรัชญาแบ่งตามวิธีง่าย ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. Common-sense philosophy คือปรัชญาที่สรุปเอาเองง่าย ๆ โดยใช้ความคิดสามัญของคนธรรมดา มีอยู่มากมายโดยทั่วไป

2. Systematic philosophy คือปรัชญาที่นักปราชญ์ตั้งขึ้น โดยรวบรวมจากประสบการณ์ของตนเองบ้าง จากความคิดใคร่ครวญบ้าง จากความคิดที่สืบเนื่องจากคนอื่น ๆ บ้าง ทั้งในอดีตและปัจจุบันโดยอาศัยเหตุผลเข้าช่วย แบบนี้มีระเบียบและเหตุผลดีกว่าแบบแรก

หลักปรัชญาที่สำคัญมีดังนี้

- อุดมคตินิยม (Idealism) หรือจิตนิยม นักปราชญ์คนสำคัญคือ Plato (427-346 B.C.) ยึดนามธรรม การสอนยึดความจำเป็นหลัก การสอนภูมิศาสตร์ตามหลัก การสอนภูมิศาสตร์ตามหลักปรัชญา^{นี้}ต้องอาศัยการท่องจำ เช่น ชื่อสถานที่ต่าง ๆ

- ประจักษ์นิยม หรือสัจนิยม (Realism) เป็นความคิดของ Aristotle (384-322 B.C.) ยึดธรรมชาติเป็นหลักการสอนภูมิศาสตร์ ใช้วิธีบรรยายประกอบการนำอุปกรณ์หรือของจริงมาให้ดู

- ปฏิบัติการนิยมหรือประสบการณ์นิยม (Pragmatism หรือ Experimentalism หรือ Instrument หรือ Functionalism) นักปรัชญาที่สำคัญได้แก่ John Dewey (ค.ศ. 1859-1952) William James (1842-1910) และ Charles S. Peirce (1839-1914) ยึดเรื่องประสบการณ์การสอนต้องใช้ประสบการณ์จริง โดยพาไปดูของจริง สังเกตภาวะแวดล้อมธรรมชาติและ การสำรวจ

ปรัชญา^{นี้}เมื่อใช้กับการศึกษาเรียก Progressive Education โดยเน้น

- ให้เด็กเรียนกับสิ่งที่เกี่ยวข้อง
- ให้เด็กเรียนด้วยการยอมรับและสมัครใจ
- ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้
- การเรียนรู้ที่ได้ผลคือเรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหา
- การศึกษาคือชีวิต และครูคือผู้ให้คำแนะนำ

- การศึกษามุ่งส่งเสริมประชาธิปไตย

- อัจฉินิยม (Existentialism) นักปรัชญาคนสำคัญเป็นชาวเดนมาร์ก ชื่อ Soren Kierke Gaard (1813-1855) ยึดตนเองเป็นใหญ่ถือว่าตนเป็นผู้กำหนดชะตาของตนเอง การนำหลักการมาใช้สอนในวิชาภูมิศาสตร์อาจได้ผลน้อย เพราะยึดตัวผู้เรียนเป็นหลักและเป็นผู้กำหนดเรื่องที่จะเรียนเอง รวมทั้งการวัดผลและประเมินผลด้วย

- การปฏิรูปนิยม (Reconstructionalism) ผู้นำคนสำคัญ คือ George Counts ทฤษฎีนี้ถือว่าการศึกษาคือการสนองการปฏิรูปสังคม มุ่งจะสร้างระเบียบของสังคม และส่งเสริมชีวิตแบบประชาธิปไตย สังคมมีอิทธิพลต่อการศึกษ เด็กและโรงเรียน

- การอนุรักษ์นิยม (Perennialism) ผู้นำคือ Robert Hutchins & Adler ยึดการมีเหตุผล การพัฒนาคนให้รู้จักคิดและเตรียมตัวเพื่อดำรงชีวิต ถือว่าของที่มีอยู่คืออยู่แล้ว เหมาะในการสอนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

- สารนิยม (Essentialism) ผู้นำคือ Bagley, Kandel และ Horne ยึดหลักการทำงานให้มาก การมีระเบียบวินัย การจดจำ และครูเป็นศูนย์กลาง

การนำเอาทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ต้องเลือกสรรให้เหมาะสม สำหรับปรัชญาการศึกษาของไทยมีดังนี้ :-

1. มุ่งให้นักเรียนรู้เนื้อหาวิชาที่ต้องการให้ดีที่สุด
2. ให้นักเรียนได้รู้เนื้อหาวิชานั้นได้เร็วที่สุด
3. การทดลองการปฏิบัติควรให้เด็กได้กระทำด้วยตนเอง
4. ให้นักเรียนใช้ความคิดมาก ๆ เพื่อบำรุงสติปัญญาให้เฉียบแหลม
5. ให้เป็นพลเมืองดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีศีลธรรมคิดในทางที่ชอบ
6. ให้รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม
7. ให้นักเรียนเกิดความเห็นใจเห็น้อย หรือใช้ความพยายามน้อยที่สุด

ตามความมุ่งหมายของการศึกษามีดังนี้ :-

- ให้มีสำนึกแห่งตน (Self realization)
- ให้มีมนุษยสัมพันธ์ (Human relation)
- ให้มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (Economic efficiency)
- ให้ความรู้หน้าที่ของพลเมืองดี (Civic Responsibility)

หลักการทางจิตวิทยา

การยึดหลักจิตวิทยาของนักการศึกษาที่มีดังนี้

ก. พัฒนาการของเด็ก แบ่งออกเป็น 4 วัยคือ

1. วัยทารก ตั้งแต่แรกเกิดถึง 1 ขวบ
2. วัยเด็ก ตั้งแต่ 1-12 ปี
3. วัยรุ่น ตั้งแต่ 12-20 ปี
4. วัยผู้ใหญ่ ตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป

ข. จิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ มีดังนี้

1. ทฤษฎีพฤติกรรม พฤติกรรมของคนและสัตว์เกิดจากสิ่งช่วย หรือ เครื่องกระตุ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง
2. ทฤษฎีสนาม ไก่แก่ Gestalt Psychology ซึ่งย้ำความสำคัญของ ส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อย

ค. หลักการทางจิตวิทยาที่มีผลต่อการเรียนการสอนมีดังนี้

1. วุฒิภาวะ (Maturation) การสอนควรต้องคำนึงถึงความเจริญเติบโต ของร่างกายและสมองของเด็กและทำการสอนให้เหมาะสม
2. ความพร้อม (Readiness) การสอนให้ได้ผลต้องคำนึงถึงความพร้อม ของผู้เรียน
3. ผลลัพธ์ (Effect) การสอนให้ได้ผลต้องดูผลการตอบสนองของเด็ก ต่อการเรียนรู้
4. การฝึกหัดเกี่ยวกับทักษะ ต้องมีการทำซ้ำให้เกิดความชำนาญ
5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กจะเรียนรู้บทเรียนไม่พร้อมกัน ขึ้น อยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล
6. การจูงใจ เป็นส่วนหนึ่งที่จะให้บทเรียนมีความหมายและกระตุ้นยั่วยุ ให้เด็กเรียน แรงจูงใจภายในได้แก่ ความสนใจ ความต้องการและ

ทัศนคติ แรงจูงใจภายนอกได้แก่ บุคลิกภาพของครู วิธีสอน การให้รางวัล

7. ความต้องการพื้นฐานทางจิตวิทยา 4 ประการคือ ความรัก ความปลอดภัย ความสำเร็จ และการยกย่องเด็กให้รู้จักแก้ปัญหา และแลกเปลี่ยนข้อสงสัย
8. กิจกรรมและประสบการณ์ การสอนให้ได้ผลดี ครูต้องช่วยให้เด็กพบว่าตนต้องการอะไร ผู้เรียนย่อมจะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง
9. ความหมายและการเข้าใจความหมาย ต้องจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้นักเรียนได้รับความรู้และเกิดแนวความคิดตรงกับที่ครูต้องการ
10. การเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสหลายด้าน และการสอนให้เห็นส่วนรวมสัมพันธ์กับส่วนย่อย การเรียนสิ่งใดถ้าได้มองเห็นส่วนใหญ่ทั้งหมด จะเรียนได้ดีกว่าเห็นและเรียนส่วนย่อยของสิ่งนั้นทีละส่วน

ความเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน

พื้นฐานความสามารถทางกายและสติปัญญาของผู้เรียน ย่อมมีความแตกต่างกันตามความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้สอนต้องรู้จักจัดเนื้อหาวิชาและวิธีสอนให้เหมาะสมกับการพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็ก

1. พื้นฐานความต้องการของผู้รับรู้ในแต่ละวัยแตกต่างกัน เช่น

- เด็กอายุ 0-2 ปี การเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงและโดยผ่านประสาทสัมผัสสับย่อยๆ จะเข้าใจและจำได้
- เด็กอายุ 2-6 ปี เริ่มเรียนรู้จากการลองผิดลองถูก มีความรู้แต่อธิบายเหตุผลไม่ได้ ชอบซักถาม สอนให้รู้จักสิ่งแวดล้อมทั่วไป
- เด็กอายุ 7-12 ปี เริ่มรู้จักคิดหาเหตุผล การเรียนรู้ต้องอาศัยรูปธรรม ยังสรุปไม่ค่อยเป็น ดังนั้นอุปกรณ์เป็นสิ่งจำเป็นมาก

- เด็กอายุ 12-14 ปี รู้จักสังเกตและคาดคะเนอย่างมีหลักเกณฑ์ รู้จักหาเหตุผลจากสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ พยากรณ์เหตุการณ์ตามความรู้และประสบการณ์เก่าๆ การสอนใช้อุปกรณ์ลดลงได้บ้าง
- เด็กอายุ 15 - 20 ปี เด็กต้องการอิสรภาพ พ้นจากการดูแลของบิดามารดา ญาติพี่น้อง มีความมั่นใจตัวเองมากกว่าที่จะได้รับความช่วยเหลือ ไม่ต้องการให้ความคุ้มครอง วิทยุมีอารมณ์รุนแรง ผู้สอนต้องฝึกให้นักเรียนเข้าใจถึงคำติชมเพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเอง เห็นความสำคัญทางการเข้าร่วมสังคม มีความต้องการอิสระทางเศรษฐกิจ การสร้างชีวิตและต้องการเวลาเป็นของตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความประสงค์ของผู้ที่อยู่ในวัยนี้

3.2 หลักการทางจิตวิทยาที่มีผลต่อการเรียนการสอน*

หลักการทางจิตวิทยา	กฎของการเรียนรู้	กฎของการสอน
<p>1. วุฒิภาวะ</p> <p>หรือการเจริญเติบโตเต็มที่</p>	<p>เด็กเจริญเพียงใดย่อมสามารถเรียนรู้ได้เพียงนั้น</p>	<p>ในการสอนครูต้องคำนึงถึงความเจริญเติบโตของร่างกายและสมองของเด็ก และทำการสอนให้เหมาะสม กับความเจริญดังกล่าว เด็กจะอ่านหนังสือออก ก็ต่อเมื่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนรู้เจริญถึงขั้นที่เด็กจะเรียนได้ องค์ประกอบเหล่านี้ คือร่างกาย สมอง อารมณ์และความสนใจ เด็กจะว่ายน้ำได้ก็ต่อเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของร่างกายประกอบเข้าด้วยกันแล้วเคลื่อนไหวไปตามจังหวะที่จะช่วยพยุงให้ตนเอง อยู่เหนือน้ำได้</p>
<p>2. ความพร้อม</p>	<p>ผู้เรียน ต้องมีวุฒิภาวะสูงพอและมีพื้นฐานเสียก่อน จึงจะเรียนรู้จากประสบการณ์ใหม่อย่างใดอย่างหนึ่งที่สูงขึ้นไปได้</p>	<p>การสอน จะได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้าครูคาดคะเนความพร้อมของเด็กไว้ล่วงหน้า และจัดประสบการณ์ให้นักเรียนทดลองทำ ครูคอยสังเกตดู และ เมื่อเห็นว่าได้</p>

* นานูเฉลียว สุมาวงศ์, รศ. ระเบียบวิธีสอนทั่วไป หน้า 61-69

หลักการทางจิตวิทยา	กฎของการเรียน	กฎของการสอน
<p>3 . ผลรับ (Effect)</p> <p>4. การฝึกหัด</p>	<p>เมื่อเด็กแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งใดด้วยวิธีหนึ่ง และวิธีนั้นทำให้ได้รับผล ที่เด็กพอใจภายหลังจากที่ได้ทำไปแล้วโดยทันที หรือได้รับผลเป็นที่พอใจในขณะที่ทำงานนั้น ในโอกาสต่อไปเมื่อเด็กมาพบสถานการณ์นั้นเข้าอีก เขาจะแสดงปฏิกิริยา แบบเดียวกันนี้อีก</p> <p>สิ่งใดที่เด็กทำบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ ซาก ๆ หรือมีการฝึกเด็กยอมทำสิ่งนั้นได้ดี สิ่งใดที่ไม่ได้ทำนาน ๆ เด็กยอมทำสิ่งนั้นไม่ได้เหมือนเดิม</p>	<p>คาดคะเนไว้ไม่ถูกต้อง ครูก็ปรับปรุง โครงการสอนเสียใหม่โครงการสอน จะใช้ได้ผลดีที่สุดเมื่อครูปรับปรุง ให้สัมพันธ์กับลักษณะของเด็กแต่ละคน</p> <p>การสอนจะได้ผลดี เมื่อครูแสดงให้เด็กเห็นผลของการกระทำของตนเองในทันทีที่การตอบสนองการกระทำของเด็ก ก็ให้ทันทีทันทีให้เหมาะแก่เด็กแต่ละคน จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น การตอบสนองในการส่งเสริมมักจะได้ผลดีเสมอ ส่วนการตอบสนองในทางที่หักห้ามอาจจะได้ผล เฉพาะเมื่อเราควบคุมอยู่</p> <p>ในการสอนเกี่ยวกับ วิชาทักษะควรมีการทำซ้ำ ๆ และฝึกบ่อย ๆ เช่นการเรียนภาษาอังกฤษ การเรียนดนตรี การท่องสูตรคูณ ตลอดจนการฝึกในวิชาศิลปะปฏิบัติ</p> <p>Povlov กล่าวว่าการทำซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง จะเกิดผลดีในการเรียนรู้สร้างทัศนคติ และสร้างนิสัยที่ดีด้วย</p>

หลักการทางจิตวิทยา	กฎของการเรียน	กฎของการสอน
<p>5 . ความแตกต่างระหว่างบุคคล</p>	<p>เด็กแต่ละคน ย่อมเรียนรู้สิ่งเดียวกัน ให้อ่านได้ ในเวลาเร็วไม่เท่ากัน และเด็กคนเดียว เรียนรู้สิ่งประเภทเดียวกัน ได้ในเวลาไม่เท่ากัน</p>	<p>การสอน จะได้ผลดียิ่งขึ้นถ้าครูพยายามหาสาเหตุ ที่ทำให้เด็กแสดงปฏิกิริยาไม่ดี และหาสาเหตุที่ทำให้เด็กแตกต่างกัน ครูหาทางแก้สาเหตุที่พอจะแก้ไขได้ และวางแผนปฏิบัติ สำหรับเด็กบางคน ที่เห็นว่าเพียงแต่แก้ไข จะไม่ได้ผลประการใด และครูพยายามทำให้ความแตกต่างของเด็ก ในกลุ่มเดียวกันลดน้อยลงเป็นลำดับ เช่น ทำให้เด็กที่เรียนช้า สามารถเรียนได้ทันเด็กปานกลางมากขึ้น และไม่แสดงให้เห็นให้เด็กรู้สึก ว่า ตนแตกต่างกับคนอื่น</p>
<p>6. การจูงใจ</p>	<p>การเรียนจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อเด็กมีความสนใจ มีความมุ่งหมาย และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนนั้น</p>	<p>การสอน จะได้ผลดีก็ต่อเมื่อครูรู้จักใช้การจูงใจให้เด็กเกิดความ ต้องการที่จะเรียนรู้ โดยใช้แรงจูงใจทั้งภายใน และภายนอก</p> <p>แรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความสนใจ ความต้องการ และทัศนคติ</p> <p>แรงจูงใจภายนอก ได้แก่ บุคลิกภาพของครู วิธีสอนที่มีการ</p>

หลักการทางจิตวิทยา	กฎของการเรียน	กฎของการสอน
<p>7 . ความต้องการ พื้นฐานทางจิตวิทยา 4 ประการ คือ ความรัก ความปลอดภัย ความสำเร็จ และการยกย่อง</p>	<p>การเรียนรู้ จะเกิดขึ้นได้ดีในบรรยากาศที่เด็กรู้สึกว่าคุณมีความปลอดภัยได้รับการยกย่องนับถือ ประสบความสำเร็จและรู้สึกอยู่เสมอว่าคุณเป็นส่วนหนึ่ง ของหมู่คณะ</p>	<p>มองเห็นจุดมุ่งหมายของ การเรียน การชมเชยให้รางวัลการให้คะแนน การลงโทษ เป็นสาเหตุให้เกิดการเบื่อเรียนได้</p> <p>ครูจำเป็นต้องรู้จักการใช้แรงจูงใจที่เหมาะสม การสอนที่ใช้แรงจูงใจจากภายในของเด็กย่อมได้ผลดีกว่าการกระตุ้นหรือการเร้าจากภายนอก</p> <p>การใช้แรงจูงใจ จากภายนอกจะได้ผลก็ต่อเมื่อ ผู้สอนช่วยให้เด็กเห็นความมุ่งหมาย และคุณค่าอันแท้จริงของการเรียนนั้น</p> <p>แรงจูงใจที่ใช้วิธี ส่งเสริม (Positive) ได้ผลดีกว่าการตัดทอน (negative)</p> <p>การสอนจะได้ผลดีขึ้นถ้าครูแบ่งเบาความรู้สึกเครียด ของเด็กลงได้บ้าง ครูควรช่วยบรรเทาความเครียดของเด็ก โดยให้เด็กแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนข้อสงสัยแก่กัน และกันเกี่ยวกับการดำเนิน</p>

หลักการทางจิตวิทยา	กฎของการเรียน	กฎของการสอน
<p>8. ผลปรากฏที่ซับซ้อนและมากกว่าจำนวนเดิม</p> <p>9. กิจกรรมและประสบการณ์</p>	<p>ในการเรียนรู้ อะไร ๆ ก็ตาม ย่อมมีการเรียนรู้หลายแบบเกิดขึ้นพร้อมกัน การแสดงปฏิกิริยา แต่ละอย่างมีพฤติกรรม หลายอย่างประกอบกัน เด็กต้องใช้ผลการเรียนรู้แต่ก่อน ๆ หลายอย่างประกอบกัน ดังนั้นเด็กแต่ละคนเมื่อเผชิญ กับสถานการณ์เดียวกันต่างก็จะได้รับผลเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์นั้นต่างกัน</p> <p>ผู้เรียน ย่อมจะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มกระทำ การอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ทางกายก็ดีหรือทางการคิดไตร่ตรองก็ดี โดยมีความมุ่งหมายว่าทำเพื่อให้</p>	<p>ชีวิตของตน หรือเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ที่เขาต้องปฏิบัติ และช่วยให้เด็กได้ทราบว่า ในการที่เขา ร่วมกันแก้ปัญหา และแลกเปลี่ยนทัศนะแก่กันและกันแล้ว เขาได้รับผลเป็นที่พอใจอย่างไรบ้าง</p> <p>การสอนจะได้ผลดียิ่งขึ้นถ้า ครูจะเลือกวิธีสอน ที่สามารถควบคุมผลการสอนการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ที่เด็กจะพลอยได้รับด้วยพร้อมกัน ไปในการแสดงปฏิกิริยาแต่ละครั้ง</p> <p>การควรวางทางควบคุมผล การเรียนที่พลอยเกิดขึ้นนั้นให้เป็นการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์แก่เด็กที่สุด</p> <p>การสอนจะได้ผลดี ครูจะต้องช่วยให้เด็กหาให้พบว่าคุณต้อง การอะไร ที่เขาเห็นว่าสำคัญพอที่จะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง ให้เด็กรู้ว่าเมื่อเกิดความต้องการดังนั้นแล้ว</p>

หลักการทางจิตวิทยา	กฎของการเรียน	กฎของการสอน
<p>10. ความหมาย และการเข้าใจความหมาย</p>	<p>เกิดผลอะไร และทำสิ่งนั้น ต่อไปอีกตามที่ตน ต้องการ โดยสมบูรณ์</p> <p>ผู้เรียน จะนำผลของ การเรียนของตน ไปใช้ให้ เป็นประโยชน์ได้ ก็ต่อเมื่อ ผู้เรียนต้องการเรียน ผู้เรียน จะเรียนได้ผลดี เมื่อการ เรียนนั้นมีความหมาย และ เข้าใจความหมายนั้น และ ผู้เรียนเข้าใจความหมายของ ประสบการณ์ของตน ทั้ง ประสบการณ์จริง</p>	<p>ควรจะทำอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ดัง ประสงค์ ถ้าทำกิจกรรมใดลงไป แล้วไม่ได้ผลดังที่มุ่งหมายไว้ ก็ให้ นักเรียนตัดแปลงกิจกรรมนั้นเพื่อ ให้เกิดความสำเร็จตามต้องการ ให้ เด็กตระหนักว่า การกระทำของเขา เองที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนั้น แหละคือการเรียนรู้</p> <p>การสอนให้ได้ผลดีโดยการ จัดประสบการณ์ต่างๆ ให้นักเรียน ได้รับความรู้ และเกิดแนวคิดตรง กับที่ครูต้องการ (เช่น ให้เกิดความ คิดแก่นักเรียน จะเล่าเรียนได้ผลดี จะต้องศึกษาหาความรู้ ด้วยตนเอง ให้มาก ไม่ใช่คอยรับความรู้จาก ครูทางเดียวเท่านั้น) ครูควรระวัง ไม่ให้เด็กได้รับประสบการณ์ ที่ทำ ให้เกิดความคิดที่ไม่ถูกต้อง เช่น การที่นักเรียนเข้าเหย้ากัน ในห้อง เรียนโดยครูไม่ดูว่าตักเตือน เป็น ประสบการณ์ที่ทำให้เด็กเกิดความ คิดว่า การเข้าเหย้ากัน ในขณะที่ครู</p>

หลักการทางจิตวิทยา	กฎของการเรียน	กฎของการสอน
<p>11. การเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสหลายด้าน</p>	<p>ประสบการณ์ เรียนรู้ ที่คั้นั้นคือประสบการณ์ที่ทำให้เด็กต้องใช้ประสาทสัมผัสหลายด้านรวมกัน หรืออย่างน้อยก็ให้เด็กต้องใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างเหมาะสม</p>	<p>สอนเป็นของธรรมดา ไม่เป็นการเสียหาย หรือผิดมารยาทแต่อย่างใด ทั้งนี้การสื่อความคิดแก่เด็ก และแก่ผู้อื่นทำได้ทั้งในทางคำพูดและในการกระทำ และทั้งสองทางนี้ย่อมสัมพันธ์กัน</p> <p>การสอนจะได้ผลดี เมื่อครูทำการสอนโดยก่อให้เกิดสิ่งพิมพ์ใจ โดยผ่านประสาทหลาย ๆ ด้านเกี่ยวกับประสบการณ์ เดียวกัน และการใช้ประสาทสัมผัส แต่ละอย่างให้หลาย ๆ วิธีก็ช่วยให้การสอนได้ผลดีขึ้น</p>
<p>12. การเรียนแบบรวมแยกรวม Whole-part : -whole learning</p>	<p>การเรียน สิ่งใดถ้าได้มองเห็น ส่วนใหญ่ทั้งหมด จะเรียนได้ดีกว่าเห็นและเรียน ส่วนย่อยของสิ่งนั้นทีละส่วน เพราะ การได้เห็นส่วนใหญ่ทั้งหมด ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ ระหว่างส่วนย่อยเหล่านั้น</p>	<p>การสอน จะได้ผลดียิ่งขึ้น โดยแสดงสิ่งที่สอนนั้น เป็นส่วนรวมให้ผู้เรียนเห็นและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อย แต่ละส่วนในส่วนรวมนั้น เพราะว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน ครูสอนแยกจากกันย่อมจะไม่สามารถทำให้เด็กเห็น ความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันระหว่างส่วนย่อยเหล่านั้น</p>

หลักการทางจิตวิทยา	กฎของการเรียน	กฎของการสอน
<p>การโอนผล การเรียน (Transfer of Learning)</p>	<p>ผู้เรียน มักจะนำวิธีการตอบสนอง ที่ได้เรียนรู้ไว้แล้วมาแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่บ่อย ๆ จะเป็นเช่นนี้ ได้เมื่อผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายชัดเจนว่า จะกระทำกิจกรรมนั้น ๆ เพื่ออะไรและเมื่อกิจกรรม ที่เด็กทำนั้น เหมือนกิจกรรม ที่เด็กควรจะทำ คนว่า ผู้ใหญ่จะทำเช่นนั้น และเมื่อพบปัญหาที่คล้ายกัน เด็กผู้เรียนย่อมจะนำเอากิจกรรมของผู้ใหญ่และกิจกรรมที่ตนเคยทำมาแต่เดิม รวมทั้งกิจกรรมใหม่นี้มาเทียบกัน เพื่อหาโอกาสอันเหมาะสมที่จะนำวิธีการนั้น ๆ มาใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ทั้งในปัจจุบัน และในคราวต่อไป</p>	<p>การสอน จะได้ผลดีขึ้นโดยครูเลือกประสบการณ์เรียนรู้ ที่เหมือนกับชีวิตจริงให้มากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้เกิดนำเอาการเรียนรู้ นั้นไปใช้ใน ชีวิตจริงได้ ครูควรช่วยให้ผู้เรียน มองเห็นปัญหาแบบเก่า ในสถานการณ์ใหม่และกระตุ้นให้เขา รู้สึกว่าเขา จะต้องรับผิดชอบ และกระทำหรือวัน ที่จะมองเห็นปัญหาเหล่านั้น โดยถือหลักว่าการโอนผลการเรียน จากสถานการณ์ อีกอย่างหนึ่ง เมื่อสถานการณ์ทั้งสองมีลักษณะคล้ายกันดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เนื้อหา (Content) 2. ระเบียบวิธี (Method) 3. ความกึก (Idea)

3.3 หลักการวางจุดมุ่งหมายของวิชาภูมิศาสตร์

ตามหลักการของ Benjamin & Bloom และคณะ (Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning : 1971) ได้จำแนกการวางความมุ่งหมายไว้ 3 ข้อดังนี้

1. เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain)
2. เกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์ สติปัญญาและเจตคติ (Affective Domain)
3. เกี่ยวกับความชำนาญในก้านต่าง ๆ (Psychomotor Domain)

1. เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ความรู้ ได้แก่ รู้ในเรื่องเฉพาะและข้อเท็จจริง
รู้วิธีการศึกษาและหลักทั่ว ๆ ไปในสาขาวิชาหนึ่ง ๆ

ความเข้าใจ ได้แก่ เข้าใจการแปล การตีความ การนำไปใช้ การวิเคราะห์และ
การสังเคราะห์

2. เกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์ สติปัญญา และเจตคติ ได้แก่

- การรับและการสนองต่อสิ่งเร้า
- การเห็นคุณค่าและการจัดคุณค่า
- การมีเจตคติที่ดี เช่น การมองบุคคลอื่นในแง่ดี เชื่อในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ
เข้าใจในเรื่องการแข่งขันและความร่วมมือต่อกัน

3. เกี่ยวกับความชำนาญในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- ทักษะในการพิจารณาปัญหาทางสังคมด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การ
ตั้งสมมุติฐาน การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผล
- ทักษะในการศึกษาค้นคว้า
- ทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคม
- ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม
- ทักษะในการปฏิบัติการเพื่อค้นหาเหตุผล

ดังนั้นการวางจุดมุ่งหมายควรคำนึงถึงหลักดังกล่าว นอกจากนี้ควรเน้นเรื่อง

- สังคมแห่งตน
- มนุษยสัมพันธ์
- ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ
- ความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดีของชาติ

จุดประสงค์ของวิชาภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรปี 2520 กำหนดไว้ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์
กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สามารถใช้แผนที่ประกอบคำอธิบาย

2. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์
กับการผลิต การบริโภคและใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์ต่อ
สังคม